14 Φεβρουαρίου 2024

Γκόντα Βαν Στιν: 4.000 υιοθεσίες στο εξωτερικό το ’50 και ’60

Για 4.000 υιοθεσίες στο εξωτερικό το ’50 και ’60 μίλησε στο ΜΜΘ η συγγραφέας Γκόντα Βαν Στιν.
Την καλά κρυμμένη αλήθεια για τις …σιωπηλές υιοθεσίες 4000 παιδιών από την Ελλάδα προς τις ΗΠΑ και την Ολλανδία την περίοδο από το 1949 έως το 1962, που φανέρωσε στις 520 σελίδες του βιβλίου της, πολλές λεπτομέρειες γύρω από την έρευνα που προηγήθηκε και τα όσα ακολούθησαν, συζήτησε με το κοινό της Θεσσαλονίκης η Γκόντα Βαν Στιν (Gonda Van Steen).

Τη σπουδαία Βελγο-Αμερικανίδα κλασσική φιλόλογο, συγγραφέα και γλωσσολόγο, κάτοχο της Έδρας Κοραή στη νεοελληνική και βυζαντινή ιστορία, γλώσσα, και λογοτεχνία και διευθύντρια του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών στο King’s College του Λονδίνου, υποδέχτηκε χθες βράδυ το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο της ενότητας «Συγγραφείς του κόσμου ταξιδεύουν στο Μέγαρο».

«Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα: Υιοθεσίες στην Αμερική του ψυχρού πολέμου»
Με συνομιλητές πάνω στη σκηνή της αίθουσας Αιμίλιος Ριάδης του κτηρίου Μ2 τον ιστορικό και επιμελητή βιβλίων Στρατή Μπουρνάζο και τον δημοσιογράφο Γιώργο Τούλα, η Γκόντα Βαν Στιν μίλησε -μεταξύ άλλων- για το βιβλίο της

«Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα: Υιοθεσίες στην Αμερική του ψυχρού πολέμου» (εκδ. Ποταμός), για προηγούμενα έργα της, για τη σχέση της με τη χώρα μας και για τα μελλοντικά της σχέδια.

«Από την ηλικία των 12 ετών, στο πολύ συντηρητικό σύστημα εκπαίδευσης που ίσχυε τότε στο Βέλγιο, διάλεξα την κατεύθυνση στην εκπαίδευση, που είχε πάρα πολλά λατινικά και αρχαία ελληνικά» είπε αρχικά, συστήνοντας τον εαυτό της. Ανέφερε, δε, πως ανέκαθεν της άρεσαν πάρα πολύ οι ξένες γλώσσες, τις οποίες θεωρούσε κάτι σαν παιχνίδι.

Η σχετική απογοήτευση όμως ήρθε λίγα χρόνια αργότερα, όταν στο πρώτο της ταξίδι στη χώρα μας συνειδητοποίησε ότι δεν μπορεί να επικοινωνήσει με τα

αρχαία ελληνικά. «Στα 19 μου ήρθα για πρώτη φορά στην Ελλάδα και δεν μπορούσα να πω ούτε μια σωστή φράση στα ελληνικά, ούτε σε ταβέρνα, ούτε σε μαγαζί, ούτε στο λεωφορείο και ντράπηκα πάρα πολύ. Μόλις πήρα το πτυχίο μου στις κλασικές σπουδές, ήρθα και πάλι -μάλιστα με εισιτήριο χωρίς επιστροφή, καθώς δεν είχα πολλά χρήματα- μαθαίνοντας νέα ελληνικά από ένα βιβλιαράκι και κάτι κασέτες και τα κατάφερα» αναφέρει, λέγοντας ότι η δουλειά που βρήκε τότε της άρεσε κι έτσι παρέμεινε για τέσσερα χρόνια, ως το τέλος του ’80.

«Αμέσως μετά ήθελα να κάνω μεταπτυχιακές σπουδές, ψάχνοντας κάτι που να μπορώ να συνδυάσω τα αρχαία ελληνικά που δεν ήθελα να αφήσω και τα νέα ελληνικά που είχα μάθει. Έτσι κατέληξα με υποτροφία σε πανεπιστήμιο στην Αμερική» είπε, ενώ στη συνέχεια απέκτησε το διδακτορικό της στις Κλασικές και Ελληνικές Σπουδές από το Princeton University.

Το κουβάρι των κρυφών υιοθεσιών και πώς ξετυλίχθηκε
Το γεγονός ότι ανέκαθεν της άρεσε να κινείται σε αχαρτογράφητες περιοχές εκφράστηκε από το πρώτο της κιόλας βιβλίο, που εκδόθηκε το 2000: «Venom in Verse: Aristophanes in Modern Greece» (Φαρμάκι σε στίχους: Ο Αριστοφάνης στη σύγχρονη Ελλάδα). Στο επόμενο επικεντρώνεται στις επαναστατικές χρήσεις των Περσών του Αισχύλου και στην περίπτωση της Αφροδίτης του Μήλου, ακολούθως γράφει για τις παραστάσεις αρχαίων τραγωδιών που παρουσίαζαν οι πολιτικοί κρατούμενοι του εμφυλίου πολέμου και στο επόμενο αναλύει τη ζωή του θεάτρου, τις επιδόσεις και τη λογοκρισία κατά την διάρκεια της ελληνικής στρατιωτικής δικτατορίας του 1967-1974.

Το τελευταίο της βιβλίο κινείται και πάλι σε ανεξερεύνητα μονοπάτια. Εκδόθηκε το 2019 και είναι το μοναδικό δικό της που μεταφράστηκε στα ελληνικά δύο χρόνια αργότερα και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ποταμός. Την έρευνα όμως για τις υιοθεσίες ελληνόπουλων που στάλθηκαν στις ΗΠΑ και στην Ολλανδία το ’50 και το ’60, την ξεκίνησε το 2013, ενώ σήμερα, έντεκα χρόνια μετά, έχει συνδεθεί με τους πρωταγωνιστές του βιβλίου και πρωτοστατεί στον αγώνα τους για να διεκδικήσουν τη χαμένη τους ιθαγένεια.

Μιλώντας για περισσότερη από μία ώρα στα ελληνικά μπροστά στους θεατές που γέμισαν την αίθουσα, έδειξε την εξοικείωσή της με τη γλώσσα, χρησιμοποιώντας εκφράσεις, όπως «μου έβγαλε το λάδι», για να περιγράψει τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στη συγγραφή του συγκεκριμένου βιβλίου. «Περνούσα αγωνία που δεν είχα αισθανθεί ποτέ σε κανένα άλλο βιβλίο. Με όλα τα άλλα είχα κάπου να πατήσω, αλλά με τις υιοθεσίες αισθάνθηκα ότι πέφτω σε άβυσσο» είπε χαρακτηριστικά, θεωρώντας τύχη το βιβλίο της Αίγλης Μπρούσκου, για το τι έγινε στο Δημοτικό Βρεφοκομείο Θεσσαλονίκης «Ο Άγιος Στυλιανός». Με μπούσουλα

αυτό, κατάφερε να παρουσιάσει μια πιο γενική εικόνα, που έπιανε περιοχές όπως Πάτρα, Καλαμάτα, Ηράκλειο και Αθήνα, «σηκώνοντας πέτρες και κοιτάζοντας από κάτω», όπως χαρακτηριστικά είπε, αλλά πάντα με πολλή αγωνία. «Ιστορικός δεν είμαι, κοινωνική ανθρωπολογία δεν κάνω, αλλά λειτούργησα με θάρρος -ίσως και θράσος, σκεπτόμενη ότι κάποιος πρέπει να το πει» τόνισε.

Τα… είδη των υιοθεσιών

Αυτό που είπε λοιπόν, είναι ότι οι πρώτες υιοθεσίες ήταν πολιτικές, όμως τα επόμενα χρόνια η ευθύνη ήταν της κοινωνίας, που δεν έδινε ελπίδα σε καμία νεαρή μητέρα να κρατήσει το παιδί της. «Τα παιδιά των κομμουνιστών π.χ. που στέλνονταν στην Αμερική, είναι το εμφυλιακό και μεταεμφυλιακό κομμάτι. Το ’65 όμως δεν υπήρχε καμία ανάγκη να φεύγουν τα παιδιά έξω, τη στιγμή που πολλοί Έλληνες ήθελαν να υιοθετήσουν και δεν μπορούσαν. Οι περισσότερες υιοθεσίες λοιπόν είναι κοινωνικές και οικονομικές. Συνήθως πρόκειται για εξώγαμα παιδιά, από νεαρές μητέρες, που κάτω από πολλή πίεση έβαζαν την υπογραφή τους να δοθούν τα παιδιά τους για υιοθεσία» υπογράμμισε η συγγραφέας.

«Το ‘55 μια υιοθεσία στοίχιζε 500 δολάρια, ποσό που κάλυπτε το εισιτήριο, τα χαρτόσημα, το δικηγόρο… Τέσσερα μόλις χρόνια αργότερα, το ‘59, κόστιζε 3000 δολάρια που ήταν όσο ο μέσος ετήσιος μισθός στις ΗΠΑ. Μιλάμε για 2500 δολάρια κέρδος σε ένα ισχυρό νόμισμα, το οποίο έπαιρνε ο ενδιάμεσος, ο δικηγόρος, όχι τόσο πολύ το ορφανοτροφείο και σίγουρα όχι η βιολογική μητέρα» πρόσθεσε. Οι Αμερικανοί, άλλωστε, ήταν πρόθυμοι να δώσουν όσα χρειαζόταν για να αποκτήσουν παιδιά «υγιέστατα, λευκά και με γρήγορες διαδικασίες» όπως χαρακτηριστικά είπε.

Πόσα παιδιά έχουν βρεθεί σήμερα;

Ενώ στην αρχή του εγχειρήματος η αγωνία της Βαν Στιν είχε να κάνει με το αν και το πού θα έβρισκε κόσμο να της μιλήσει για το θέμα, σήμερα έχουν βρεθεί οι τρεις από τους τέσσερις χιλιάδες ανθρώπους που δόθηκαν τότε για υιοθεσία. Η ύπαρξη του βιβλίου έδωσε, όπως λέει, κουράγιο τόσο σ’ αυτούς να το ομολογήσουν, χωρίς να νιώθουν ότι υπάρχει στίγμα, όσο και στους ιστορικούς να το προσέξουν και να ενταχθεί με έναν τρόπο και αυτή η κοινωνική, οικογενειακή και προσωπική πλευρά στη γενικότερη ιστορία και «να μην είναι η ιστορία του εμφυλίου μόνο πολιτική», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε.

«Θέλουν να πάρουν πίσω την ιθαγένειά τους»

Έκπληξη για την ίδια αποτέλεσε η διαπίστωση ότι οι άνθρωποι αυτοί θέλουν να αποκτήσουν ξανά την ελληνική ιθαγένεια και σήμερα βοηθά προς αυτήν την κατεύθυνση. «Είναι γεννημένοι Έλληνες και θέλουν να πάρουν πίσω την ιθαγένειά τους, ως δείγμα αναγνώρισης ώστε να επανασυνδεθούν συμβολικά με τη χώρα»

δήλωσε. Η ίδια κάνει προσωπικές επαφές με τον γ.γ. ιθαγένειας για να εξηγήσει το θέμα. «Πριν από πέντε χρόνια ρωτούσαν τι είναι αυτό. Τώρα λένε «ναι, το έχουμε ακούσει»» είπε, θεωρώντας βέβαιο ότι βοηθάει η δημοσιότητα θέματος. Όπως εξήγησε, το πρόβλημα είναι η γραφειοκρατία, που απαιτεί πιστοποιητικό γέννησης, το οποίο δεν υπάρχει. «Υπάρχουν όμως άλλα αποδεικτικά έγγραφα, όπως οι πράξεις υιοθεσίας που έγιναν στην Ελλάδα, τα ελληνικά διαβατήρια με τα οποία ταξίδεψαν, όπως και το μητρώο αρρένων, στο οποίο είναι εγγεγραμμένα τα αρσενικά παιδιά που δόθηκαν για υιοθεσία» κατέληξε.

tanea.gr